

Memorijalni muzej narodnog heroja Rade Končara u Končarevu Kraju

Sonja Kolar

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Primljeno: 5. 12. 1965.

Memorijalni muzej narodnog heroja Rade Končara, rukovodioca revolucionarnog radničkog pokreta, sekretara CK KP Hrvatske i člana Politbiroa CK Jugoslavije, nalazi se u njegovoj rodnoj kući u Končarevu Kraju (općina Titova Korenica). Objekt se po svom spomeničkom značaju izdvaja u spomen-kuće A-kategorije. Kuća je 1910. godine građena od kamena i djelomično drvene konstrukcije; u toku rata bila je dobrim dijelom uništena, a njenim obnavljanjem prvobitni je izgled s vremenom sve više narušavan. Najprije je bila korištena u stambene svrhe, a godine 1959. u njoj je na inicijativu tvornice »Rade Končar« otvoren Memorijalni muzej, koji 1960. ulazi u sastav Muzeja revolucije naroda Hrvatske. Novim postavom iz 1967. godine potpunije je prezentirana dokumentarna građa o Radi Končaru (v. Dolores Ivanuš, **Memorijalni muzej narodnog heroja Rade Končara**, Vijesti muzealaca i konzervatora 1-2, 1970, str. 42). Taj postav ostaje sve do kraja 1983., godine kada je Muzej zatvoren, jer je trebalo sanirati kuću i spasiti objekt od propadanja. U vezi s time nametnula se ideja o novom rješenju muzejskog postava. Inicijativu je preuzeo SOUR »Rade Končar« i Muzej revolucije naroda Hrvatske još 1981. godine. Obaviješten je Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture koji je izradio konzervatorsku studiju u kojoj je obuhvaćena sanacija i djelomična rekonstrukcija kuće zajedno s okućnicom i tradicijskim inventarom. Autori ove studije su dipl. ing. arh. Zlata Jeras-Pohl i Ana Mlinar, konzervator-etnolog. Djelomičnom rekonstrukcijom objektu je vraćen prvobitni izgled, prema najbolje mogućem rješenju, a time dobivena autentičnost prostora posebno je iskorištena u postavu koji je podijeljen na biografski i etnografski dio. Tako je u donjem dijelu kuće adaptiran prostor za izlaganje dokumenata o životu i političkom radu Rade Končara. Način prezentiranja prilagođen je prostoru, pa su eksponati izloženi u tzv. pult-vitrinama s neon-

skom rasvjetom. Takvo rješenje muzeološki je suvremenije i funkcionalnije, a vrlo pogodno za ovu cca 10 m dugačku prostoriju nisko nadvođenu drvenim gredama, sa zidovima od rustično obrađenog kamena. Na zidovima se ističe poneki uvećani detalj fotografija, dok posebno dolazi do izražaja brončana bista Rade Končara (rad V. Bakića) s dekorativnom pozadinom. Ovo likovno rješenje prostora, odnosno postava, rad je prof. Jože Ladovića, autora i likovnog rješenja kataloga.

Izbor građe i muzejski postav na osnovi novijih saznanja o Radi Končaru načinila je Sonja Kolar, kustos Muzeja revolucije naroda Hrvatske, podijelivši biografsku, odnosno dokumentarnu, građu u tri cjeline: školovanje Rade Končara i zapošljavanje kao bravarskog radnika u Beogradu, te sindikalni i partijski rad do dolaska u Zagreb, u tvornicu »Siemens«, 1936. godine; zatim rad na intenziviranju mreže partijskih organizacija u Hrvatskoj i izbor za sekretara CK KP Hrvatske; posebno je istaknut Končarev rad na organiziranju ustanka u Hrvatskoj, odlazak u Dalmaciju i slanje izvještaja o akcijama u Splitu i Šibeniku te, naposljetku njegovo hapšenje i zlostavljanje od strane talijanskih fašista, te strijeljanje na Šubičevcu. U izloženoj građi posebno se izdvajaju fotokopije pisama Rade Končara iz Dalmacije, pisanih vlastoručno, osobito njegovo posljednje pismo iz šibenskog zatvora u kojem piše o svom hapšenju. Izloženi su i neki osobni predmeti Rade Končara. Ukupno je u ovom dijelu postava izloženo cca 80 eksponata: desetak originalnih predmeta, dok su ostalo fotografije i fotokopije.

U toku radova na rekonstrukciji objekta u gornjem, stambenom, dijelu kuće otkriveno je ognjište, odnosno prostor koji je uvjetovao da se u koncepciju postava uključi i tradicijski inventar. Etnografski predmeti sakupljeni su u Končarevom Kraju, te bližoj i daljoj okolini. Na taj način prišlo se rekonstrukciji ambijenta u kojem je rođen Rade Končar i gdje je proveo dio djetinjstva. Predmeti su sakupljeni na osnovi kazivanja bliskih Končarevih rođaka. To su najosnovniji predmeti koji su se upotrebljavali u kući Končarevih, a ujedno su autentični za taj kraj i sredinu; njihovom je prezentacijom dobivena i rekonstrukcija ličke kuće, pa tako postav nema samo memorijalni karakter, nego je i općenito kao autentični

Zgrada Memorijalnog muzeja narodnog heroja Rade Končara u Končarevu kraju

lički ambijent, zanimljiv za posjetioce. Tu je »ognjište« s pripadajućim inventarom: kotao, tronoge, peka, lonci itd., te drveni predmeti u tzv. »pročelju« kuće, pa kreveti, ormar, stol, stolice... u »velikoj sobi«, te krevet i »kovčeg« (škrinja za tekstil) u »maloj sobi«. Ukupno cca 60 eksponata.

Memorijalni muzej narodnog heroja Rade Končara otvoren je u povodu 40. godišnjice pobjede nad fašizmom i 43. godišnjice herojske smrti Rade Končara, 28. rujna 1985, a otvorio ga je predsjednik Predsjedništva CK SKH Mika Špiljak na prigodnoj svečanosti kojoj su prisustvovali predstavnici CK SKH, RK SSRNH, SOUR-a »Rade Končar«, OK SKH Titova Korenica u čijoj organizaciji je Muzej otvoren, te mnogobrojni učenici osnovnih i srednjih škola i mnogi drugi posjetioци i uzvanici.

Financijska sredstva za realizaciju do sada izvedenih radova na postavu i objektu osigurali su CK SKH, Sabor SRH, RSIZ u oblasti kulture, SOUR »Rade Končar« i Nacionalni park Plitvice.

Predviđeno je da se osim okućnice uredi i prilaz objektu, cesta, parkiralište, privatni centar ili nešto slično, imajući u vidu proslavu koja se svake godine održava u Končarevu Kraju u određene dane (obilazak »končarevaca« i školske omladine). Osim toga, u ljetnoj sezoni brojni posjetioци posjećuju ovaj Memorijalni muzej, pogotovo u

sklopu posjeta Plitvičkim jezerima, Spomen-domu VI. ličke divizije »Nikola Tesla« i drugim mjestima.

ABSTRACT

The Memorial Museum of the Yugoslav National Hero Rade Končar in Končar's Country.

S. Kolar

The Memorial Museum of the Yugoslav National Hero Rade Končar in Končar's Country, and in his own home, was re-opened for the public in 1985, after the restoration of the house. The authentic display of the category A memorial house, stands out because of its exhibits, which are divided into a biographical and an ethnographic part. The selection of material and the display has been realized on the basis of new information acquired on Rade Končar. The author of the exhibition is Sonja Kolar, curator of the Museum of the Revolution of the People of Croatia in Zagreb, under whose auspices the memorial museum is organized.

Memorijalna zbirka »Heroji Slobodnice« u Slobodnici

Ivan Jelić

Muzej radničkog i NOP-a za Slavoniju i Baranju, Slavonski Brod

Primljeno: 10. 12. 1985.

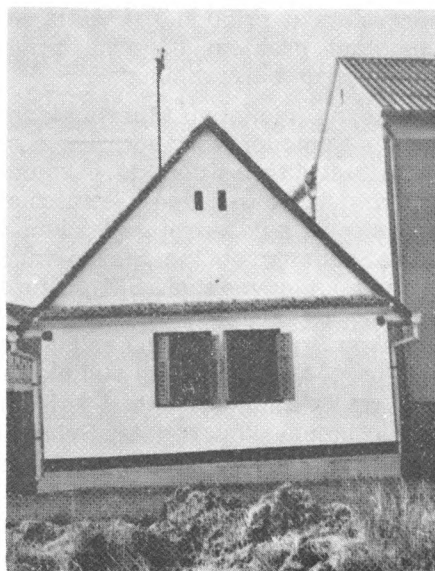
Muzej radničkog i NOPa Slavoniju i Baranju u Slavonskom Brodu za Dan borca 1985. godine postavio je memorijalnu zbirku »Heroji Slobodnice«, u selu nadaleko od Broda. Izložba je smještena u kući Ivana Senjuka-Ujaka, jednog od narodnih heroja Slobodnice. Ova tipična slavonska kuća s početka ovog stoljeća obnovljena je u prvobitnom obliku i po projektu Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Osijeka. Do realizacije izložbe i obnove objekta došlo je na inicijativu Općinskog odbora SUBNOR-a i SIZ-a kulture Slavonski Brod. Autor scenarija izložbe je Krešimir Šimić, kustos ovog Muzeja, a njenog etnografskog dijela Zvonimir Toldi, kustos Muzeja Brodskog Posavlja. Likovno rješenje dao je Frane Delalle, akademski slikar iz Beograda. Uz izložbu je tiskan i katalog na vrlo kvalitetnom papiru (32 stranice s omotom, u nakladi od 1000 primjeka) bogato ilustriran fotografija-

ma s iscrpnim biografskim podacima o četvorici narodnih heroja. Okosnicu sadržaja izložbe čini prikaz revolucionarnog rada i života četvorice narodnih heroja iz Slobodnice: Mike Babića (strijeljale ga ustaše 1941), Stjepana Sekulića (poginuo 1944), Ivana Senjuka (umro od zadobivenih rana 1944) i Stjepana Funarića (umro 1979) ali je u osnovnim crtama prikazan i razvoj NOP-a (1941—1945) u ovom selu. Osim četiriju narodnih heroja, Slobodnica je dala i osam nosilaca Partizanske spomenice 1941. a ukupno je u NOP-u iz ovog sela (koje je uoči rata brojalo svega oko 1000 stanovnika) sudjelovalo oko 80 boraca. Već ovaj podatak uputio je autora da izložbu tematski proširi, što je metodologijski ispravan postupak.

Osim fotografija, uvodnih i popratnih legendi i ostalog slikovno-dokumentarnog materijala, izloženi su i neki osobni predmeti (šah, oružje, ordenje) u prikladnim staklenim vitrinama. Ukupna izložbena površina iznosi oko 150 m² s više od 100 izložaka eksponiranih na panoe i u vitrinama.

Stalni je postav upotpunjen karakterističnim etnografskim izlošcima -dijelovima nekadašnjeg namještaja, ukrasnim predmetima enterijera i slično — koji ga osvježavaju ocrtavajući atmosferu vremena u kojem su bili dio svakodnevnice jedne prosječne seljačke slavonske kuće.

Kuća Ivana Senjuka Ujaka u Slobodnici

Pitanje nadzora i vođenja memori-jalne zbirke u Slobodnici riješit će se na sličan način kao i za zbirku u Kindrovu, putem samoupravnog sporazuma čija je izrada u toku.

ABSTRACT

The memorial collection »The National Heroes of Slobodnica«

I. Jelić

In 1985 the Museum of the Workers' Movement and the National Liberation Movement of Slavonia and Baranja in Slavonski Brod set up a commemorative collection under the title The National Heroes of Slobodnica in the village of Slobodnica by Slavonski Brod. The main structure of the exhibition consists of the presentation of the revolutionary works and lives of four national heroes from Slobodnica. The permanent display has been enriched by ethnographic exhibits.

Stalna izložba — Memorijalna zbirka u Kindrovu

Ivan Jelić

Muzej radničkog i NOP-a za Slavoniju i Baranju, Slavonski Brod

Primljeno: 10. 12. 1985.

U povodu četrdesete obljetnice oslobođenja, 14. travnja 1985. g. u selu Kindrovu (desetak kilometara od Slavonskog Broda) otvorena je stalna izložba o razvoju narodne vlasti na području bivšeg kotara Brod. Inicijativu za postavljanje ove izložbe dale su društveno-političke organizacije grada povjerivši Muzeju radničkog i NOP za Slavoniju i Baranju u Slavonskom Brodu izradu scenarija i realizaciju postava. Stalni postav ove memorijalne zbirke nalazi se u zgradi bivše škole (građena je 1913) koja je renovirana u izvornom vanjskom obliku i rasporedu unutrašnjeg prostora. Izložba je smještena u prostorijama nekadašnjeg učiteljskog stana, dok je učionica osposobljena za opće potrebe društvenog života sela. Jedna od prostorija predviđena je za manje prigodne izložbe, prvenstveno namijenjene učenicima osnovnih i srednjih škola.

Ukupna izložbena površina, zidna i prozorska, iznosi oko 130 m² a izložbeni materijal čine fotografije,